

μεταλλαγές των ιδεών για την πόλη

οικονομία, κοινωνία, πολιτισμός και πόλεις, από τον 20ό στον 21ο αιώνα

χειμερινό εξάμηνο 2024-25

διδασκτική ομάδα

Πέννυ Κουτρολίκου, Ειρήνη Μίχα

Ντίνα Βαΐου, Άγγελος Βαρβαρούσης, Δήμητρα Σιατίτσα

βιβλιογραφία

ενότητες μαθημάτων

(1) παρουσίαση του μαθήματος – ερωτήματα για τη μελέτη της πόλης

(2) κριτική θεωρία για το χώρο και την πόλη I:

ριζοσπαστική γεωγραφία και κριτικές στον νεοφιλελευθερισμό

(προτεινόμενα κείμενα για το σεμινάριο)

Brenner, N., Theodore, N., Brenner, N. 2002, "Cities and the Geographies of 'Actually Existing Neoliberalism'" *Antipode*, 34(3): 349-379

Wacquant, L. 2007, "Territorial stigmatization in the age of advanced marginality", *Thesis Eleven*, 91:66-77

(βιβλιογραφία εμπάθουσας)

Agamben, G. 2007, *Κατάσταση εξαιρέσεως*, Αθήνα: Εκδόσεις Πατάκης

Αράπογλου, Β. 2005, «Καθεστώα αποκλεισμού, οι αλήθειες και οι παραλλαγές τους: Διάγραμμα μελέτης του Ελληνικού καθεστώτος αποκλεισμού», *Επιθεώρηση Κοινωνικών Ερευνών*, 118, 31-58

Bauman, Z. 2011, *Collateral damage. Social inequalities in a global age*, Cambridge: Polity press

Butler, J. 2004, *Precarious life. The powers of mourning and violence*, London: Verso

Clarke, J. 2010, "Of crises and conjunctures: the problem of the present", *Journal of Communication Inquiry* 34(4):337-354

Davis, M. 2004, "Ο πλανήτης των παραγκουπόλεων", *New Left Review*, 24 (μετάφραση Εκδ. Άγρα)

Davison, S., Harris, K. 2015, *The neoliberal crisis*, London: Soundings

Ethlinger, N. 2007, "Precarity Unbound", *Alternatives: Global, Local, Political*, 32:319-340

Lister, R. 2004, *Poverty*, London: Polity Press

Hall, S., Massey, D. 2010, "Interpreting the crisis" στο R. Grayson & J. Rutherford (eds) *After the crash. Reinventing the Left in Britain*, London: Lawrence and Wishart, σελ. 37-46

Peck, J. 2012, "Austerity urbanism. American cities under extreme economy", *CITY*, 16(6):626 – 655

Rossi, U., Vanolo, A. 2012, *Urban political geographies. A global perspective*, London: Sage

Sager, T. 2011, "Neoliberal urban planning policies: A literature survey 1990 – 2010", *Progress in Planning* 76: 147-199

Sassen, S. 2010, "A savage sorting of winners and losers: Contemporary versions of primitive accumulation", *Globalisations*, 7(1):23-50

Sugrue, T. 1996, *The Origins of the Urban Crisis: Crisis and Inequality in Post-war Detroit*. Princeton: Princeton University Press

Wacquant, L. 2006, "Ghetto, Banlieue, Favela, et caetera. Tools for rethinking urban marginality", *Urban Outcasts*, Cambridge: Polity Press

Wacquant, L. 2009, *Punishing the poor. The neoliberal government of urban inequality*. Duke University Press

Wacquant, L. 2001, "The penalisation of poverty and the rise of neoliberalism", *European Journal on Criminal Policy and Research* 9: 401-412

Χατζημιχάλης, Κ. 2018, *Τοπία της κρίσης στη Νότια Ευρώπη*, Αθήνα: Αλεξάνδρεια

(3) κριτική θεωρία για το χώρο και την πόλη II: φορντισμός, κράτος πρόνοιας και η κληρονομιά του '68

(προτεινόμενα κείμενα για το σεμινάριο)

Kofman, E. & Lebas E. (eds) 1996, *Writings on Cities. Henri Lefebvre*, Oxford: Blackwell – part III: "Space and Politics", pp. 185-202

Masse, D. 1994, "Politics and Space/Time", στο D. Massey, *Space, Place and Gender*, Oxford: Polity Press

(βιβλιογραφία εμπάθουσας)

Βαΐου, Ντ. 2000, «Πόλη και πολίτες. Η καθημερινή ζωή και το 'δικαίωμα στην πόλη'», στο Μ. Μοδινός και Η. Ευθυμιόπουλος (επιμ.) *Η Βιώσιμη Πόλη*, Αθήνα: Στοχαστής/ΔΙΠΕ, σελ. 204-216

Βαΐου, Ντ., Μαντουβάλου, Μ. 2001, «Επιλεκτική αναδρομή στη μελέτη της πόλης 'μετά το 1968'», *Σύγχρονα Θέματα*, τ. 76-77, Ιανουάριος-Ιούλιος

Canclini, N.G. 1995, *Hybrid Cultures. Strategies for Entering and Leaving Modernity*, Minneapolis: University of Minnesota Press

City, 2009, special issue: "Cities for people not for profit", 13(2-3), June-September

Harvey, D. 1996, *Justice, Nature and the Geography of Difference*, Oxford: Blackwell

Χάρβεϋ, Ντ. 2007, *Νεοφιλελευθερισμός, Ιστορία και Παρόν*, Αθήνα: Καστανιώτης

Lefebvre, H. 1974, *Δικαίωμα στην πόλη. Χώρος και πολιτική*, Αθήνα: Παπαζήσης (γαλλική έκδοση 1968, *Le droit à la ville*, Paris: Seuil)

Λεφεβρ, Α. 1990, *Μηδενισμός και Αμφισβήτηση*, Αθήνα: Υψίλον

Lefebvre, H. 1991, *The Production of Space*, Oxford: Blackwell (γαλλική έκδοση 1974, *La production de l'espace*, Paris: Anthropos)

Lefebvre, H. 1996, *Writings on Cities*, Oxford: Blackwell (translated and edited by E. Koffman and E. Lebas)

Low, S. & Smith, N. (ed.) 2006, *The politics of public space*, New York & London: Routledge

Masse, D. 1994, *Space, Place and Gender*, Oxford: Polity Press

Masse, D. 2005, *For Space*, London: Sage (ελλ. έκδοση 2009, *Για το Χώρο*, Αθήνα: Ελλ. Γράμματα)

Μπούκτσιν, Μ. 1979, *Τα όρια της πόλης*, Αθήνα: Ελεύθερος Τύπος

Savage, M., Warde, A. 2005, *Αστική Κοινωνιολογία, καπιταλισμός και νεωτερικότητα*, Αθήνα: Παπαζήσης

Soja, E. 1995, "Postmodern urbanization: The six restructurings of Los Angeles", στο S. Watson & K. Gibson (eds) *Postmodern Cities and Spaces*, Oxford: Blackwell, σελ. 125-137

Τάτσης, Ν., Θανοπούλου, Μ. (επιμ.) 2009, *Η Κοινωνιολογία της Σχολής του Σικάγου*, Αθήνα: Παπαζήσης

Χαστάογλου, Β. 1981, *Κοινωνικές θεωρίες για τον αστικό χώρο*, Θεσσαλονίκη: Παρατηρητής

(4) κριτική θεωρία για το χώρο και την πόλη III: πολιτισμικές σπουδές και μετα-αποικιοκρατικές προσεγγίσεις

(προτεινόμενα κείμενα για το σεμινάριο)

Gregory, D. 1995, "Imaginative geographies", *Progress in Human Geography* 19(4):447-485

Soja, E. 2001, «Ξε διαφορετικούς χώρους: τι είναι ριζικά νέο στη νέα πολιτισμική πολιτική», *Γεωγραφίες*, 1, σελ. 11-24

(βιβλιογραφία εμπάθουσας)

Bhabha, H. 1990, "The Third Space" στο Rutherford J. (ed.) *Identity. Community, Culture, Difference*, London: Lawrence & Wishart

Fanon, F. 1982 [1961], *Της γης οι κολασμένοι*, Αθήνα: Εκδόσεις Κάλβος

Hall, S., Hobson D., Lowe A. & Willis P. (eds) 1980, *Culture, Media, Language*, London: Hutchinson

Hubbard, Ph. 2006, *City*, London & New York: Routledge (1: Urban theory, modern and postmodern, σ. 9-58)

Low, S. 2016, *Spatializing culture. The ethnography of space and place*, London & New York: Routledge

Mbembé, J.A. 2003, "Necropolitics", *Public Culture* 15(1):11-40

- Mitchell, D. 2002, *Cultural Geography: a radical perspective*, London: Blackwell
- Morley, D. & Chen K.H. 1996, *Stuart Hall. Critical Dialogues in Cultural Studies*, London & New York: Routledge
- Said, E. 1993, *Culture and Imperialism*, New York: Vintage Books
- Said, E. 2003 [1977], *Orientalism*, London: Penguin Books
- Soja, E. 1996, *Thirdspace: Journeys to Los Angeles and Other Real-and-Imagined Places*, Blackwell Publishing: Oxford
- Todorova, M. 2005, *Βαλκάνια. Η Δυτική φαντασίωση*, Αθήνα: Επίκεντρο

(5) ομαδικό σεμινάριο: κριτική θεωρία για την πόλη_ ανασκόπηση της βιβλιογραφίας, συζήτηση

(6) οι χωρικότητες και τα κοινά της αποανάπτυξης

(προτεινόμενα κείμενα για το σεμινάριο)

- Demaria, F. Schneider, F. Sekulova, F. Martinez-Alier, J. 2013, "What is Degrowth? From an activist slogan to a social movement", *Environmental Values* 22(2): 191–215
- Harvey, D. 2012, *Rebel Cities: From the Right to the City to the Urban Revolution*, London: Verso (pp 86-107)
[υπάρχει στα ελληνικά ως «Η δημιουργία των αστικών κοινών»], διαθέσιμο και στο:
<https://www.rebelnet.gr/articles/view/the-creation-of-the-urban-commons>
- Stavrides, S. 2016, *Commons spaces*, London: Zed Books (introduction)
- Varvarousis, A. & Koutrolikou, P. 2018, "Degrowth and the City", *e-flux architecture*, Available: <https://www.e-flux.com/architecture/overgrowth/221623/degrowth-and-the-city>

(βιβλιογραφία εμπάθουσας)

- Bauwens, M., Kostakis, V. 2014, "From the communism of capital to capital for the commons: Towards an open cooperativism", *TripleC*, 12(1): 356–61
- Béal, V., Fol, S., Miot, Y. and Rousseau, M. 2019, "Varieties of right-sizing strategies: comparing degrowth coalitions in French shrinking cities", *Urban Geography*, 40(2), pp.192-214
- Benkler, Y. 2006, *The wealth of networks: how social production transforms markets and freedom*. Online book
- Benkler, Y. 2011, *The penguin and the leviathan: How cooperation triumphs over self-interest*, Danvers: Crown Business
- Bollier, D. 2014, *Think like a commoner: A short introduction to the life of the commons*, Gabriola: New Society Publishers
- Cucca, R. & Friesenecker, M. 2021, "Potential and limitations of innovative housing solutions in planning for degrowth: the case of Vienna", *Local environment*, 1-15. doi:10.1080/13549839.2021.1872513
- D'Alisa, G., Demaria, F., Kallis, G. (eds) 2014, *Degrowth: A Vocabulary for a New Era*. New York: Routledge
- De Angelis, M. 2001, "Marx and primitive accumulation: the continuous character of capital's enclosures", *The Commoner*, 2(01):1-22
- De Angelis, M. 2017, *Omnia Sunt Communia. On the Commons and the Transformation to Postcapitalism*, London: Zed Books (pp376-406)
- Demaria, F., Kallis, G. and Bakker, K. 2019, "Geographies of degrowth: Nowtopias, resurgences and the decolonization of imaginaries and places", *Environment and Planning E: Nature and Space* 2(3): 431–450 doi:10.1080/13549839.2020.1867840
- Escobar, A. 2015, "Degrowth, postdevelopment, and transitions: a preliminary conversation", *Sustainability Science* 10: 451–462
- Federici, S. 2010, *Feminism And the Politics of the Commons. In Uses of a WorldWind, Movement, Movements, and Contemporary Radical Currents in the United States*, edited by Craig Hughes, Stevie Peace and Kevin Van Meter for the Team Colors Collective, Oakland: AK Press
- Fournier, V. 2008, "Escaping from the economy: the politics of degrowth", *International Journal of Sociology and Social Policy* 28(11/12), 528–545
- Gezon, L., and Paulson, S. 2017, "Degrowth, culture, and power", *Journal of Political Ecology* 24: 425-666
- Hardin, G. 1968, "The tragedy of the commons", *Science*, 162, 3859, 1243–8

- Hardt, M., Negri, A. 2009, *Commonwealth*, Boston: Harvard University Press
- Hardt, M., Negri, A., Harvey, D. 2009, "Commonwealth: an exchange", *Artforum*, 48: 3: 210-221
- Heinberg, R. 2020, "Pandemic Response Requires Post-Growth Economic Thinking", *Common Dreams*, April 9, 2020, <https://www.commondreams.org/views/2020/2004/2009/pandemic-response-requires-post-growth-economic-thinking>
- Heynen, N., Kaika, M. & Swyngedouw, E. 2006, "Urban Political Ecology: Politicizing the Production of Urban Natures" In N. Heynen, Kaika, M. & Swyngedouw, E. (Ed.), *In the Nature of Cities: urban political ecology and the politics of urban metabolism* (pp. 1-19). London and New York: Routledge
- Hickel, J. 2020, *Less is more: How Degrowth Will Save the World*. London: Windmill Books
- Kaika, M., Varvarousis, A., Demaria, F. & March, H. 2023, "Urbanizing degrowth: Five steps towards a Radical Spatial Degrowth Agenda for planning in the face of climate emergency", *Urban Studies* 60 (7), 1191-1211, in <https://journals.sagepub.com/doi/pdf/10.1177/00420980231162234>
- Kallis, G., Kostakis, V., Lange, S., Muraca, B., Paulson, S. and Schmelzer, M. 2018, "Research on degrowth", *Annual Review of Environment and Resources* 43: 291–316
- Kallis, G., Paulson, S., D'Alisa, G., Demaria, F. 2020, *The case for degrowth*, Cambridge: Polity Press
- Kallis, G., Varvarousis, A., Petridis, P. 2022, "Southern thought, islandness and real-existing degrowth in the Mediterranean", *World Development*, 157: 10595
- Lehtinen, A.A. 2018, "Degrowth in city planning", *Fennia*, 196 (1), 43-57
- March, H. 2018, "The Smart City and other ICT-led techno-imaginaries: Any room for dialogue with Degrowth?", *Journal of Cleaner Production*, 197, pp.1694-1703
- Ostrom, E. 1990, "Governing the Commons: The Evolution of Institutions for Collective Action", Cambridge: Cambridge University Press
- Xue, J. 2014, "Is eco-village/urban village the future of a degrowth society? An urban planner's perspective", *Ecological economics*, 105, pp.130-138
- Xue, J. 2021, "Urban planning and degrowth: a missing dialogue", *Local environment*, 1-19

(7) Οι εικόνες της πόλης και ο ρόλος τους στη διαχείριση του χώρου

(προτεινόμενα κείμενα για το σεμινάριο)

- Hall, St. 1996, "The work of representation" in S. Hall (ed.), *Representation: Cultural Representations and signifying practices*, London: Sage
- Hubbard, Ph. 2006, *City*, London & New York: Routledge (κεφ. 2: The represented city, σελ. 59-94)

(βιβλιογραφία εμπάθουσας)

- Baudrillard, J. 2000, *Αμερική*, Αθήνα: Futura
- Bauman, Z. 2008, *Ζωή για κατανάλωση*, Αθήνα: Πολύτροπον
- Eco, U. 1986, *Travels in Hyper-reality*, San Diego: Harcourt Brace and Company
- Hobsbawm, E. 1997 [1994], *Η εποχή των άκρων. Ο σύντομος 20ος αιώνας 1914-1991*, Αθήνα: Θεμέλιο, (κεφ.: «Οι τέχνες 1914-1945», σελ. 231-257)
- Hobsbawm, E. 1998 [1997], *Για την ιστορία*, Αθήνα: Θεμέλιο (κεφ.: «Η αίσθηση του παρελθόντος», σελ. 25-41, «Για την ιστορία από τα κάτω», σελ. 247-264, και «Η ιστορία των ταυτοτήτων δεν αρκεί», σελ. 320-333)
- Huxtable, A.L. 1997, *The unreal America: architecture and illusion*, New York: The New York Press
- Sorkin, M. (ed.) 1992, *Variations on a theme park*, Hill and Wang, New York (την εισαγωγή και το κεφ.: «See You in Disneyland», του ίδιου, σελ. 205-232)
- Μίχα, Ε. 2007, «Θεματικές παρεμβάσεις στην πόλη: χαρακτηριστικά και συνέπειες», *Επιθεώρηση Κοινωνικών Ερευνών*, 123(B'):3-29

(8) κινήματα για το δικαίωμα στην κατοικία στην εποχή των πολλαπλών κρίσεων

(προτεινόμενα κείμενα για το σεμινάριο)

- Αράπογλου Β., Μαλούτας Θ. και Σιατίτσα, Δ. 2019, «Κενές κατοικίες: ένας πόρος για την κοινωνική πολιτική κατοικία και την τοπική ανάπτυξη στην Αθήνα», άρθρο στο ειδικό αφιέρωμα Σιατίτσα, Δ. (επιμ.), «Συλλογικές διαδικασίες παρέμβασης στην κατοικία και τη γειτονιά», Γεωγραφίες, 33: 52-64
- Marcuse, P., Madden, D. 2016, In Defense of Housing: The Politics of Crisis, London: Verso <https://bit.ly/2YwLTKG>
- Μπαλαμπανίδης, Δ., Πατατούκα, Ε., Σιατίτσα, Δ. 2013, «Το δικαίωμα στην κατοικία την περίοδο της κρίσης στην Ελλάδα», Γεωγραφίες, 22: 31-42
- Σιατίτσα, Δ. 2019, *Που ζεις; Κατοικία στην Ελλάδα: επιπτώσεις της λιτότητας και διέξοδοι*, Αθήνα: Ίδρυμα Ρόζα Λούξεμπουργκ, διαθέσιμο στο <https://rosalux.gr/el/publication/roy-zeis>

(βιβλιογραφία εμπάθουσας)

- Balampanidis, D., Maloutas, Th., Papatzani E. & Pettas, D. 2019, "Informal urban regeneration as a way out of the crisis? Airbnb in Athens and its effects on space and society, Urban Research & Practice, <https://doi.org/10.1080/17535069.2019.1600009>
- Dagkouli – Kyriakoglou, M. (2018) The Ongoing Role of Family in the Provision of Housing in Greece during the Greek Crisis, *Critical housing analysis*, 5(2):35-45 (<https://bit.ly/3oL3v0g>)
- El PAIS (english) Why young Spaniards are taking longer than other Europeans to leave home, 01/07/2021 (<https://bit.ly/3FuFe4w>) & BBC, Spain rent: Monthly €250 bonus plan for under-35s, 06/10/2021, (<https://www.bbc.com/news/world-europe-58813208>)
- Emmanuel D. (2012) Balancing autonomy, status and family in the transition to adulthood: class and housing aspects of the Southern European model in Athens, 1987–2004, in Forrest R. and Yin N.M., *Young People and Housing*, Routledge, (<https://bit.ly/3Dukb0j>)
- Housing Europe (2018) *Housing the EU Youth*, Research briefing 1, Series 'Housing the Post-2020 EU', Brussels, March 2018 (<https://www.housingeurope.eu/resource-1081/housing-the-eu-youth>)
- Marcuse, P., Madden, D. 2016, In Defense of Housing: The Politics of Crisis, London: Verso (<https://bit.ly/2YwLTKG>)
- Μαλούτας, Θ. 2011, «Χωρικές και κοινωνικές επιπτώσεις της κρίσης στην Αθήνα. Από τις ρυθμίσεις του πελατειακού κράτους στην κρίση των ελλειμμάτων», *Επιθεώρηση Κοινωνικών Ερευνών*, 134-35:51-70 (<https://bit.ly/3ACNb4d>)
- Siatitsa, D. (2021) Youth Housing in a Context of Socio-economic Insecurity: The Case of Greece, *Social Policy*, 14:149-162 (<http://eekp.gr/wp-content/uploads/2021/06/EEKP-T14.pdf>)
- Tsekeris C., Ntali E., Koutrias A. and A. Chatzoulis (2017) Boomerang kids in contemporary Greece: young people's experience of coming home again, *LSE Hellenic Observatory*, (<http://eprints.lse.ac.uk/73395/>)

(9) (αν)ασφάλειες στην πόλη

(προτεινόμενα κείμενα για το σεμινάριο)

- Shirlow, P., Pain, R. 2003, "The geographies and politics of fear" *Capital and Class*, 60:15–26
- Micha Irini & Koutrolidou Panagiota 2019, "Fear and the city", in *The Wiley-Blackwell Encyclopedia of Urban and Regional Studies*, Edited by Anthony M. Orum, Volume II, John Willey & Sons Ltd, West Sussex, UK, pp 581-586
- Morelle M. & Tardié J. 2011, «Pratiques de sécurité en ville»/ "The Making of Urban Security", *Justice Spatiale/ Spatial Justice*, 5, www.jssj.org

(βιβλιογραφία εμπάθουσας)

- Bauman, Z. 2007, *Ρευστός Φόβος*, Αθήνα: Πολύτροπον
- Bauman, Z. 2008, *Ρευστοί καιροί. Η ζωή την εποχή της αβεβαιότητας*, Αθήνα: Μεταίχμιο
- Γεωργιάδου, Β. 2010, *Ομιλία στην εκδήλωση της Ελληνικής Ένωσης για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου με θέμα «Αστικός Χώρος και Δικαιώματα»*
- City, 2014, special feature: "Crisis-scape: Athens and beyond", 18: 4-5, August-October

- Cohen, S. 2011 [1972], *Fold devils and moral panics*, London: Routledge
- Davis, M. 1999, *Ecology of Fear. Los Angeles and the Imagination of Disaster*, London: Picador (ειδικότερα: κεφ. 7 "Beyond Blade Runner". Βλ. και ελληνική μετάφραση 2008, *Πέρα από τον Blade Runner*, Αθήνα: Futura)
- Davis, J. 2014, "Coercive cities. Reflections on the dark side of urban power in the 21st century", *Journal of Urban Affairs*, 36(S2):590-599
- Deleuze, G. 1992, "Postscript on the societies of control", *October*, 59:3-7
- Garland, D. 2008, "On the concept of moral panics", *Crime Media Culture*, 4(1):9-30
- Gupta, A., Ferguson, J. 2005, «Πέρα από την κουλτούρα: Χώρος, ταυτότητα και η πολιτική της διαφοράς», στο Γ. Κυριακάκης & Μ. Μιχαηλίδου (επιμ.), *Η Προσέγγιση του Άλλου. Ιδεολογία, μεθοδολογία και ερευνητική πρακτική*, Αθήνα: Μεταίχμιο
- Hall, S., Critcher, C., Jefferson, T., Clarke, J., Roberts, B. 2013 [1978], *Policing the crisis. Mugging the state, and law and order*, Hampshire: Palgrave MacMillan
- Κουτρολίκου Πέννυ & Μίχα Ειρήνη, 2018, «Οι πολιτικές για το χώρο και ο εγκληματολογικός λόγος: το παράδειγμα του Σχεδίου Ολοκληρωμένης Αστικής Παρέμβασης (ΣΟΑΠ) για την Αθήνα», στο: Ελληνική Εταιρεία Μελέτης του Εγκλήματος και του Κοινωνικού Ελέγχου, *Εξουσίες, επιστημονική ουδετερότητα και εγκληματολογικός λόγος: 50 χρόνια Η. Becker "Whose side are we on?"*, Συμβολές στο 1ο Συνέδριο της ΕΕΜΕΚΕ, Αθήνα 24-27 Μαΐου 2016, Αθήνα, σελ. 468-485, διαθέσιμο στο: <http://123userdocs.s3-website-eu-west-1.amazonaws.com/d/c4/dc/284571206475963588/238110b2-96a1-4ae9-86a6-8f060fd2044b/EEMEKE+1+.pdf>
- Link, B.G., Phelan, J.C. 2001, "Conceptualizing stigma", *Annual Review of Sociology*, 27:363-385
- Marcuse, P. 2006, "Security or Safety in Cities? The Threat of Terrorism after 9/11", *International Journal of Urban and Regional Research*, 30(4):919-29
- Smith, N. 2002, "New globalism, new urbanism: Gentrification as global urban strategy", *Antipode*, 34(3): 427-450
- Springer, S. 2011, "Public Space as Emancipation: Meditations on Anarchism, Radical Democracy, Neoliberalism and Violence", *Antipode*, 43(2): 525-562
- Tulumello S. 2015, "From 'Spaces of Fear' to 'Fearscape': Mapping for re-framing theories about the spatialization of fear in urban space", *Space and Culture*, 18(3):257-272
<https://www.researchgate.net/publication/281225584>
- Φιλίππιδης, Χ. 2014, *Πόλη, κρίση και πυρωμένο σίδηρο*, Αθήνα: Futura
- Φουκώ, Μ. 2011, *Επιτήρηση και τιμωρία. Η γέννηση της φυλακής*, Αθήνα: Πλέθρον

(10) σεμινάριο: Θεωρητικές υποθέσεις και βιβλιογραφία για την εκπόνηση των εργασιών

(11) οι πόλεις στη δίνη πολλαπλών πληθυσμιακών μετακινήσεων

(προτεινόμενα κείμενα για το σεμινάριο)

- Κανδύλης, Γ. 2013, «Ο χώρος και ο χρόνος της απόρριψης των μεταναστών στο κέντρο της Αθήνας», στο Θ. Μαλούτας, Γ. Κανδύλης, Μ. Πέτρου & Ν. Σουλιάτης (επιμ.), *Το κέντρο της Αθήνας ως πολιτικό διακύβευμα*, Αθήνα: ΕΚΚΕ
- Λαφαζάνη, Ο. 2014, «Γεωγραφίες της μετανάστευσης. Αμφισβητώντας την οριακή συνθήκη στο χώρο», <https://urbanconflicts.files.wordpress.com/2015/06/urban-conflicts3.pdf>

(βιβλιογραφία εμπάθουσας)

- Βαΐου, Ντ. κ.ά. 2007, *Διαπλεκόμενες καθημερινότητες και χωροκοινωνικές μεταβολές στην πόλη. Μετανάστριες και ντόπιες στις γειτονίες της Αθήνας*, Αθήνα: L-Press και ΕΜΠ
- Βαΐου, Ντ., Στρατηγάκη, Μ. (επιμ.) 2009, *Το φύλο της μετανάστευσης*, Αθήνα: Μεταίχμιο
- Βεντούρα, Λ., Τρουμπέτα, Σ. (επιμ.) 2006, «Ζύγχρονες θεωρήσεις του μεταναστευτικού φαινομένου», αφιέρωμα στο περιοδικό *Σύγχρονα Θέματα*, τ. 92 (άρθρα των Β. Καραγιάννη, Λ. Βεντούρα, Η. Πετράκου, Β. Σειρηνίδου, Μ. Πετρονάκη, Σ. Τρουμπέτα, Α. Αθανασίου, Α. Μαρβάκη-Δ. Παρσάνογλου-Β. Τσιάνου, Ι. Λαλιώτου)
- Επιθεώρηση Κοινωνικών Ερευνών*, ειδικό τεύχος 140-141, Β-Γ/2013, «Μετανάστευση, φύλο και επισφάλειες σε συνθήκες κρίσης»

- Papatzani E., Hatziprokopiou P., Vlastou-Dimopoulou F. & Siotou A., 2022, "On not staying put where they have put you: mobilities disrupting the socio-spatial figurations of displacement in Greece", *Journal of Ethnic and Migration Studies*, <https://doi.org/10.1080/1369183X.2022.2090158>
- Papatzani E. 2024, "Reproducing displaceability in the Greek asylum accommodation system and its margins", *International Journal of Housing Policy*, DOI: 10.1080/19491247.2024.2367832
- Σάσεν, Σ. 2003 (α' αγγλική έκδοση 1996) *Χωρίς έλεγχο; Η εθνική κυριαρχία, η μετανάστευση και η ιδιότητα του πολίτη την εποχή της παγκοσμιοποίησης*, Αθήνα: Μεταίχμιο
- Schmoll, C. 2020, *Les damnées de la mer. Femmes et frontières en Méditerranée*, Paris : La Découverte
- Σπυριδάκης, Μ.(επιμ.) 2009, *Μετασχηματισμοί του χώρου. Κοινωνικές και πολιτισμικές διαστάσεις*, Αθήνα: Νήσος
- Tsianos, V., Kuster, B. 2012, "Border Crossings", Thematic report (WP4) του προγράμματος *Transnational Digital Networks, Migration and Gender (Mig@Net)*, διαθέσιμο από www.mignetproject.eu
- Tsianos, V., Hess, S., Karakayali, S. 2009, "Transnational migration. Theory and method of an ethnographic analysis of border regimes", University of Sussex, Sussex Centre for Migration Research, Working Paper No.55, www.sussex.ac.uk/migration/publications/workingpapers

(12) ομαδικό σεμινάριο: το «δικαίωμα στην πόλη» στα χρόνια της κλιματικής κρίσης

(πρόσθετα προτεινόμενα κείμενα για το σεμινάριο)

- Mathivet, Ch. 2017, "Highs and Lows of the Right to the City", στο *Passerelle* (www.coredem.info), αφιέρωμα με τίτλο Unveiling the Right to the City. Representations, Uses and Instrumentalization of the Right to the City, pp 13-17
- Purcell, M. 2002, "Excavating Lefebvre. The right to the city and its urban politics of the inhabitant", *GeoJournal*, 58(2-3):99-108

(βιβλιογραφία εμβάθυνσης)

- Dikeç, M. 2001, "Justice and the spatial imagination", *Environment and Planning*, A 33(10): 1785-1805
- Harvey, D. 2011, «Το δικαίωμα στην πόλη», *Κομπρεσέρ*, 1
- Harvey, D. 2013, *Εξεγερμένες Πόλεις. Από το δικαίωμα στην πόλη στην επανάσταση της πόλης*, Αθήνα: εκδ. ΚΨΜ (αγγλ. έκδοση 2012, *Rebel Cities*, London and New York: Verso)
- Hobsbawm, E. 1995, *Η Εποχή των Άκρων. Ο σύντομος εικοστός αιώνας, 1914-1991* (κεφ. XI «Η πολιτιστική επανάσταση» σελ.411-440)
- Καπόλα, Π., Κουζέλης, Γ., Κωνσταντάς, Ο. (επιμ.) 2020, *Αποτυπώσεις σε στιγμές κινδύνου*, Αθήνα: νήσος (διαθέσιμο διαδικτυακά από την ιστοσελίδα των εκδόσεων νήσος)
- Low, S. & Smart, A. 2020, "Thoughts about Public Space During Covid-19 Pandemic", *City & Society by the American Anthropological Association*
- Mayer, M. 2014, "Toward Glocal Movements? New Spatial Politics for a Just City", στο E. Volker & B. Kendra (eds.) *Urban (In)security: Policing the Neoliberal Crisis*. Ottawa, ON: Red Quill Books, σελ. 27-59
- Mitchell, D. 2003, *The Right to the City. Social Justice and the fight for public space*, New York: the Guilford Press
- Masseey, D. 1995, «Η παγκοσμιότητα του τοπικού», *Νέα Οικολογία*, Δεκέμβριος
- Pinder, D. 2015, "Reconstituting the possible: Lefebvre, utopia and the urban question", *International Journal of Urban and Regional Research*, 39(1):28-44
- Rose-Redwood R. et al. 2020, "Geographies of the COVID-19 pandemic", *Dialogues in Human Geography*
- Standing, A. & Davies, J. 2020, "From crisis to catastrophe: The death and viral legacies of austere neoliberalism in Europe? *Dialogues in Human Geography*
- Soja, E. 2010, *Seeking Spatial Justice*, Minneapolis: University of Minnesota Press
- Χαϊδοπούλου-Βρυχεία Μαρία, 2020, «Χρονοχώροι της καθημερινότητας στην εποχή του κορονοϊού: Διδάγματα μετά την καραντίνα», *Ινστιτούτο Νίκος Πουλαντζάς*, διαθέσιμο στο: <https://poulantzias.gr/yliko/maria-chaidopoulou-vrychea-chronochori-tis-kathimerinotitas-stin-epochi-tou-koronoiou-didagmata-meta-tin-karantina/>

γενική βιβλιογραφία

- Agamben, G. 2005, *Homo sacer Κυρίαρχη εξουσία και γυμνή ζωή*, Αθήνα: Scripta
- Βαΐου, Ντ. 2021, *Η αθέατη εργασία των γυναικών στη συγκρότηση της πόλης. Όψεις της Αθήνας μετά τη μεταπολίτευση*, Αθήνα: Αλεξάνδρεια
- Βαΐου, Ντ., Χατζημιχάλης, Κ. 2003, *Με τη ραπτομηχανή στην κουζίνα και τους πολωνούς στους αγρούς. Πόλεις, περιφέρειες και άτυπη εργασία*, Αθήνα: Εξάντας (Β' έκδοση)
- Βαΐου, Ντ., Χατζημιχάλης, Κ. 2012, *Ο χώρος στην Αριστερή σκέψη*, Αθήνα: Ινστιτούτο Νίκος Πουλαντζάς και νήσος
- Βαρβαρούσης, Α., Καλλής, Γ. 2021, *Διαδρομές εξόδου από την κρίση*, Heinrich-Böll-Stiftung
- Benevolo, L. 1993, *Η πόλη στην Ευρώπη*, Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα
- Braudel, F. 1985, *Η Μεσόγειος. Ο χώρος και η ιστορία*, Αθήνα: Αλεξάνδρεια
- Braudel, F. 2002, *Γραμματική των πολιτισμών*, Αθήνα: Μορφωτικό Ίδρυμα Εθνικής Τραπέζης
- Braudel, F. 1992, *Η δυναμική του καπιταλισμού*, Αθήνα: Αλεξάνδρεια
- Braudel, F., Duby, G., 1985, *Η Μεσόγειος. Ανθρωποι και πολιτιστική κληρονομιά*, Αθήνα: Αλεξάνδρεια
- Buck-Morss, S. 2009 [1989, the MIT Press], *Η διαλεκτική του βλέπιν. Ο Βάλτερ Μπένγιαμιν και το Σχέδιο Εργασίας περί Στοών*, Ηράκλειο: Πανεπιστημιακές εκδόσεις Κρήτης («Πρόλογοι και εισαγωγή στο Μέρος Ι» σελ. 8, «Μέρος Ι: χρονικές και χωρικές καταβολές», σελ. 3-70)
- Burgel G., Pinol, J.L., Walter Fr. 2008, *Η σύγχρονη ευρωπαϊκή πόλη*, τόμος 1: έως τον Β' παγκόσμιο πόλεμο, τόμος 2: από τον Β' παγκόσμιο πόλεμο έως σήμερα, Αθήνα: Πλέθρον
- Charalambous N. & Sabine Kn. (guest editors), 2023, "Mapping Urban Injustices in Public Space. Challenges and Opportunities", *The Journal of Public Space*, 8(3), ISSN 2206-9658, <https://www.journalpublicspace.org>
- Davis, M. 1990, *City of Quartz*, London: Verso
- Hobsbawm, E. 1994, *Η Εποχή των Άκρων. Ο σύντομος 20^{ος} αιώνας*, Αθήνα: Θεμέλιο
- Καλαντίδης, Α., Μαντουβάλου, Μ., Μίχα, Ε., Στρατηγάκη, Μ. (επιμ.), 2023, *Έμφυλες προσεγγίσεις στη μελέτη της πόλης*, Αθήνα: Νήσος, ISBN: 9789605891763
- Κονδύλης, Π. 1991, *Η Παρακμή του αστικού πολιτισμού*, Αθήνα: Θεμέλιο (εισαγωγή: «Η καχεξία του αστικού στοιχείου στη νεοελληνική κοινωνία και ιδεολογία», σελ. 11-47)
- Κωστής, Κ. 2013, «Τα κακομαθημένα παιδιά της ιστορίας». *Η διαμόρφωση του νεοελληνικού κράτους, 18^{ος}-21^{ος} αιώνας*, Αθήνα: Πόλις
- Μαλούτας, Θ. 2018, *Η Κοινωνική Γεωγραφία της Αθήνας. Κοινωνικές ομάδες και δομημένο περιβάλλον σε μια μεσογειακή μητρόπολη*, Αθήνα: Αλεξάνδρεια
- Masse, D. 1994, *Space, Place and Gender*, Oxford: Polity Press
- Masse, D. 2005, *For Space*, London: Sage (ελλ. έκδοση 2009, *Για το Χώρο*, Αθήνα: Ελλ. Γράμματα)
- Mazawer, M. 1998, *Σκοτεινή Ήπειρος. Ο ευρωπαϊκός 20^{ος} αιώνας*, Αθήνα: Αλεξάνδρεια (κεφ. 10, σελ 313-344 και 11, σελ. 345-376)
- Micha, I. & Vaiou, D. (ed.), 2019, *Alternative takes to the city*, Wiley-ISTE | ISBN: 978-1-786-30294-6
- Μίχα Ε. (επιμ.), 2024, *Για μια χωρική ματιά στην εκπαίδευση*, Αθήνα: Gutenberg, ISBN: 978-960-01-2535-1
- Phokaides, P, Touloumi, O, Martin, SL, Kyliandreas, M, Zarmakoupi, M, Poulos, PC, Loupis, D, Rammou, I, Kotsaki, A, Chatzikonstantinou, E, Kyramargiou, E, Amygdalou, K, Kalfa, K, Alifragkis, S, Athanassiou, E, Lafazani, O, Makrygianni, V, Triantis, L, 2024, "Field Notes: Athens in Flux". *Architectural Histories*, 12(1): pp. 1–66. DOI: <https://doi.org/10.16995/ah.16350>
- Pinol, J.L. 2000, *Ο κόσμος των πόλεων τον 19^ο αιώνα*, Αθήνα: Πλέθρον
- Πουρκός, Μ., Δαφέρμος, Μ. (επιμ.) 2010, *Ποιοτική έρευνα στις κοινωνικές επιστήμες*, Τόπος, Αθήνα: Τόπος (Εισαγωγή: «Ποιοτική έρευνα στις Κοινωνικές Επιστήμες: Θεωρητική και ιστορική οριοθέτηση του πεδίου», σελ. 21-38, «Περιεχόμενα του βιβλίου και Βιβλιογραφία», σελ. 38-56)
- Sennett, R. 2008, *Η κουλτούρα του νέου καπιταλισμού*, Αθήνα: Σαββάλας
- Soja, E. 2000, *Postmetropolis, Critical Studies of Cities and Regions*, Oxford: Brackwell
- Σπυροπούλου, Α. (επιμ.) 2007, *Βάλτερ Μπένγιαμιν. Εικόνες και μύθοι της Νεωτερικότητας*, Αθήνα: Αλεξάνδρεια
- Τριάντης Λ. 2020, *Χωρικός σχεδιασμός, θεσμικές μεταρρυθμίσεις και παγκοσμιοποίηση*, Αθήνα: Νήσος

- Τσιώλης, Γ. 2006, *Ιστορίες ζωής και βιογραφικές αφηγήσεις. Η βιογραφική προσέγγιση στην κοινωνιολογική ποιοτική έρευνα*, Αθήνα: Κριτική (κεφ. 1, 2 και 3, σελ. 27-54)
- Τσουκαλάς, Κ. 1996, «Η ακηδία της αβεβαιότητας: Νεωτερικό και Μετανεωτερικό», *Μοντερνισμός: Η ώρα της αποτίμησης*, Αθήνα: Εταιρεία Σπουδών Νεοελληνικού Πολιτισμού και Γενικής Παιδείας
- United Nations /Habitat. 2003, *The Challenge of Slums. Global Report on Human Settlements 2003*. UK, USA: Earthscan-UN
- United Nations /Habitat. 2009, *State of the World's Cities 2008/2009. Harmonious Cities*, UK, USA: Earthscan-UN
- Young Robert J.C. 2007, *Μεταποικιακή θεωρία. Μια ιστορική εισαγωγή*, Αθήνα: Πατάκης

(πόλεις σε κρίση)

- Αθανασίου, Κ., Βασδέκη, Ε., Καπετανάκη, Ε., Καραγιάννη, Μ., Καψάλη, Μ., Μακρυγιάννη, Β., Μάμαλη, Φ., Πάγκαλος, Ο., Τσαβδάρου Χ. 2015, *Urban Conflicts*, Θεσσαλονίκη: Εργαστήριο συναντήσεις και συγκρούσεις στην πόλη, διαθέσιμο στο <https://urbanconflicts.files.wordpress.com/2015/06/urban-conflicts3.pdf>
- "Crisis-scape: Athens and beyond", 2014, αφιέρωμα στο περιοδικό *City*, 18(4-5):497-524
- Davis, M. 2006, *Planet of Slums*, London, New York: Verso
- Jacobs, J. 1961, *The death and life of great American Cities*, New York: Random House
- Γερολύμπου Α. κ.ά. 1986, *Επί Πόλεως*, Θεσσαλονίκη: Σύγχρονα Θέματα
- La Biennale di Venezia, 2006, *Cities, Architecture and Society*, New York: Rizzoli
- « La ville partout et partout en crise », *Le Monde Diplomatique. Manière de Voir* (γαλλική έκδοση)
- Μπεριάτος, Η., Γοσποδίνη, Α. (επιμ.) 2006, *Τα νέα αστικά τοπία και η ελληνική πόλη*, Αθήνα: Κριτική
- Μπιανκίни, Φ., Πάρκινσον, Μ. (επιμ.) 1994, *Πολιτιστική πολιτική και αναζωογόνηση των πόλεων. Η εμπειρία της Δ. Ευρώπης*, Αθήνα: Ε.Ε.Τ.Α.Α. (ειδικότερα: κεφ. 7, σελ. 136-153)
- Sassen, S. 1991, *The Global City. New York, London, Tokyo*, Princeton: Princeton University Press
- Σέννετ, Ρ. 1999, *Η τυραννία της οικειότητας*, Αθήνα: Νεφέλη (στη βιβλιοθήκη του ΕΜΠ υπάρχει σε αγγλική γλώσσα, με τίτλο *The Fall of Public Man* και κωδικό 306.09.SEN)

(νεωτερικότητα και μετά - μοντέρνο κίνημα)

- Benjamin, W. 1994, *Σαρλ Μπωντλαίρ. Ένας λυρικός στην ακμή του καπιταλισμού*, Αθήνα: Αλεξάνδρεια
- Γεωργίου, Θ. 1987 «Μεγαλείο και αθλιότητα του Διαφωτισμού», *Το Τέταρτο*, 12
- Έκο, Ου. 1991, *Επιμύθιο στο Όνομα του Ρόδου*, Αθήνα: Γνώση
- Gold, R.J. 2007, *The Practice of Modernism. Modern architects and urban transformation, 1954-1972*, London & New York: Routledge
- Habermas, J. 2003, *Μεταεθνικός αστερισμός*, Αθήνα: Πόλις (ειδικότερα: κεφ.3 «Αντιλήψεις για τη νεωτερικότητα. Μια αναδρομή σε δύο παραδόσεις»)
- Hugues, J., Sadler, S. 2000, *Non-Plan*, Oxford: Architectural Press
- Κόνραντς, Ου. 1977, *Μανιφέστα και Προγράμματα της Αρχιτεκτονικής του 20^{ου} αιώνα*, Αθήνα: Επίκουρος
- Κορρ, Α. 1976, *Πόλη και Επανάσταση*, Αθήνα: Νέα Σύνορα
- Κρατικό Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης – Συλλογή Κωστάκη. 2008, *LOST VANGUARD FOUND*, κατάλογος έκθεσης, Θεσσαλονίκη, 9 Μαΐου-27 Σεπτεμβρίου
- Le Corbusier. 1987, *Η Χάρτα των Αθηνών*, Αθήνα: ύψιλον/βιβλία (επιμ. Γ. Σημαιοφορίδης)
- Μουζέλης, Ν. 1991 «Το μοντέρνο και το μεταμοντέρνο στην κοινωνική σκέψη», *εφημ. ΤΟ ΒΗΜΑ*, 2,10 & 24 Νοεμβρίου
- Mumford, E. 2002, *The CIAM Discourse on Urbanism, 1928-1960*, Cambridge Mass.: The MIT Press
- Smith Morris, E. 1997, *British Town Planning and Urban Design. Principles and Policies*, Singapore: Longman (ειδικότερα: κεφ. 15)
- Τριαντάρη, Μ. 2008, *Εκσυγχρονισμός «εκτός έδρας» και οι συγκρούσεις των πολιτισμών. Γαλλικές πολεοδομίες και η Χάρτα των Αθηνών από την άλλη όχθη της Μεσογείου*, Αθήνα: Έργον ΙV
- Τσουκαλάς, Κ. 1996, «Η ακηδία της αβεβαιότητας: Νεωτερικό και Μετανεωτερικό», στο Εταιρεία Σπουδών Νεοελληνικού Πολιτισμού και Γενικής Παιδείας, *Μοντερνισμός: Η ώρα της αποτίμησης*, Αθήνα
- Φόργκας, Ε. 1999, *Bauhaus. Ιδέες και Πραγματικότητα*, Αθήνα: εκδ. Νησίδες (τα πρώτα κεφ., σελ. 11-55)
- Venturi, R. 1963 (α' αγγλ. έκδοση), *Η πολυπλοκότητα και η αντίφαση στην Αρχιτεκτονική*, Αθήνα: Γ. Κατσούλης

(αστική ανάπτυξη στην Ελλάδα)

- Βαΐου, Ντ., Μαντουβάλου, Μ., Μαυρίδου Μ. (επιμ.) 2004, «Αθήνα 2004. Στα μονοπώτια της παγκοσμιοποίησης», τεύχος-αφιέρωμα του περιοδικού *Γεωγραφίες*, 7
- Βαρβαρούσης, Α. & Πετρίδης, Π., 2023, *Εγχειρίδιο συμμετοχικού σχεδιασμού για μικρά νησιά. Η εμπειρία από τη Σαμοθράκη και άλλα νησιά*, Θεσσαλονίκη: Ίδρυμα Χάινριχ Μπελ
- Βαρβαρούσης, Α. & Καλλής, Γ., 2021, *Διαδρομές εξόδου από την κρίση*, Heinrich-Böll-Stiftung
- Βούλγαρης, Γ. 2008, *Η Ελλάδα από τη Μεταπολίτευση στην Παγκοσμιοποίηση*, Αθήνα: Πόλις
- Εταιρεία Ιστορίας της Πόλης και της Πολεοδομίας. 2000, *Η πολεοδομία στην Ελλάδα από το 1949 έως το 1974*, Βόλος (πρακτικά συνεδρίου)
- Καζάκος, Π. 2001, *Ανάμεσα σε κράτος και αγορά. Οικονομία και οικονομική πολιτική στη μεταπολεμική Ελλάδα, 1944-2000*, Αθήνα: Πατάκης
- Οικονόμου Δ. κ. ά. 2001, *Ο διεθνής ρόλος της Αθήνας*, Βόλος: Πανεπιστημιακές εκδόσεις Θεσσαλίας
- Pettas D., Avdikos V., Ilioroulou E. & Karavasili I. 2022, "Insurrection is not a spectacle": experiencing and contesting touristification in Exarcheia", *Athens, Urban Geography*, 43:7, 984-1006, DOI: 10.1080/02723638.2021.1888521

(χρήση και εμπειρία του χρόνου στη σύγχρονη πόλη)

- Paolucci, G. (επιμ.) 2003, *Cronofagia. La contrazione del tempo e dello spazio nell' era della globalizzazione*, Milano: Guerini
- Balbo, L. 1994, "Working time, free time, time-of-one's-own", στο *European Forum 1994-1995 Gender and the Use of Time* (dir. O. Huffton & Y. Kravaritou), Φλωρεντία: European University Institute
- Belloni, M.C. 1995, "Policies concerning the organization of time in Italian cities", στο *European Forum 1994-1995 Gender and the Use of Time* (dir. O. Huffton & Y. Kravaritou), Φλωρεντία: European University Institute
- Paolucci, G. 1995, "Shattered time: the postmodern city and women's temporal experience", στο *European Forum 1994-1995 Gender and the Use of Time* (dir. O. Huffton & Y. Kravaritou), Φλωρεντία: European University Institute
- Paolucci, G. 1994, "New models of work time and old gender inequalities", στο *European Forum 1994-1995 Gender and the Use of Time* (dir. O. Huffton & Y. Kravaritou), Φλωρεντία: European University Institute
- Paolucci, G. 1989, "Forme del tempo urbano", *Democrazia e diritto*, 4-5:223-234

(φορντισμός, κράτος πρόνοιας, μοντέρνο κίνημα)

- Βαΐου, Ντ., Χατζημιχάλης, Κ. 2003, *Με τη ραπτομηχανή στην κουζίνα και τους Πολωνούς στους αγρούς. Πόλεις, περιφέρειες και άτυπη εργασία*, Αθήνα: Εξάντας (Β' έκδοση) (κεφ. 1 και 2 σελ. 11-48)
- Ellin, N. 1996, *Postmodern Urbanism*, Oxford: Blackwell
- Frampton, K. 1987, *Μοντέρνα Αρχιτεκτονική*, Αθήνα: Θεμέλιο
- Harvey D. 2009 [1990], *Η κατάσταση της μετανεωτερικότητας. Διερεύνηση των απαρχών της πολιτισμικής μεταβολής*, Αθήνα: Μεταίχμιο.
- Hobsbawm, E. 1995, *Η Εποχή των Άκρων. Ο σύντομος εικοστός αιώνας, 1914-1991*, Αθήνα: Θεμέλιο (κεφ. ΙΧ, σελ. 329-367, Χ σελ. 368-410 και XIV σελ. 515-551)
- Hudson, R. 2000, *Production, places and environment. Changing perspectives in economic geography*, Harlow: Prentice Hall (κεφ. 1, σελ. 3-28)
- Μαντουβάλου Μ. 2005, «Μοντερνισμός και πόλη: κοινωνικές συγκυρίες και πολιτικά-καλλιτεχνικά κινήματα στο πρώτο μισό του 20^{ου} αιώνα» (Σημειώσεις στο εκπαιδευτικό υλικό του μαθήματος)
- Pinol J.L., Walter F. 2007[2003], *Η σύγχρονη ευρωπαϊκή πόλη. Τόμος Ι: Έως τον Β' παγκόσμιο πόλεμο*, Αθήνα: Πλέθρο (κεφ. 4 «Στοχασμός και κατανόηση: οι επιστήμες της πόλης», σελ. 139-169, κεφ. 5 «Η ανάπτυξη του αστικού χώρου», σελ. 171-200)
- Rothstein E. 2000, "Modern and Postmodern. The Bickering Twins", *The New York Times* 21/10
(Δημοσιεύθηκε στο ΒΗΜΑ της 14/1/2001 με τίτλο: «Μοντέρνο-μεταμοντέρνο: σχέση αγάπης-μίσους»)
- Simmel, G. 1993 [1903], *Πόλη και Ψυχή*, Αθήνα: Έρασμος

- Swyngedouw, E., Moulaert, F., Rodriguez, A. 2002, "Neoliberal urbanization in Europe: Large scale urban development projects and New Urban Policy", *Antipode*, 34(3):542-577
- Καρακάση, Κ. 2012, «Πολιτικοποίηση της αισθητικής και αισθητικοποίηση της πολιτικής: η τέχνη στη δημοκρατία της Βαϊμάρης», *Η δημοκρατία της Βαϊμάρης και οι σημερινές αναβιώσεις της*, Αθήνα: Ινστιτούτο Νίκος Πουλαντζάς και εκδ. νήσος
- Φλυτζάνης, Γιάννης 2022, *Ριζοσπαστική δημοκρατία και πολιτική δικαιωμάτων. Κριτική κοινωνική θεωρία για την πολιτική και το δίκαιο στον Ανρί Λεφέβρ*, Αθήνα: νήσος
- Winkler Heinrich A. 2011, *Βαϊμάρη. Η ανάπηρη δημοκρατία 1918-1933*, Αθήνα: Πόλις (κεφ. «Οι διανοούμενοι της Βαϊμάρης» σελ. 172-185)